

# ปัญหาเกี่ยวกับการสอบปากคำพยานและการสืบพยาน ในคดีอาญา<sup>1</sup>

ยุทธพงศ์ เพชรโชติ<sup>2</sup>

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสอบปากคำพยานและการสืบพยานในคดีอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสอบปากคำพยานและการสืบพยานในคดีอาญาของประเทศไทยและของต่างประเทศ โดยศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ กฎหมายลักษณะพยานประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพพ.ศ. 2556 และกฎหมายต่างประเทศ

เนื่องจากการอำนวยความยุติธรรมเป็นภารกิจสำคัญพื้นฐานของรัฐ โดยรัฐมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและดำเนินการให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลด้วย ซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของระบบการดำเนินคดีอาญาที่รัฐนำมาใช้ โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาก็เพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ และสร้างความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม ภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งกล่าวได้ว่าสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่ง เพื่อเรียกร้องให้รัฐสร้างหลักประกันในการเข้าถึงและมีกระบวนการพิจารณาความผิดในทางอาญาอย่างยุติธรรม

ทั้งนี้ในระบบระบบการดำเนินคดีอาญาถูกแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนการดำเนินคดีและขั้นตอนการดำเนินคดีในชั้นศาล เมื่อเกิดความผิดอาญาขึ้น เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมและศาลจะมีหน้าที่ในการค้นหาความจริงและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร รวมถึงพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือพยานที่รวบรวมได้ทางเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อมาประกอบในการค้นหาความจริงว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เจ้าพนักงานที่มีบทบาทสำคัญมากและถือเป็นต้นทางแห่งกระบวนการคือ ตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่ทั้งการสืบสวน และสอบสวนคดีอาญา โดย

---

<sup>1</sup>บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการสอบปากคำพยานและการสืบพยานในคดีอาญา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาตุร ศิริยุทธวัฒนา และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิล สิริพิฑูร

<sup>2</sup>นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เป้าหมายของการสอบสวนไม่ใช่แค่การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ได้ความว่าผู้ต้องหากระทำความผิด แต่รวมถึงพยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ว่า ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดด้วย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานและการสอบสวนเพิ่มเติมหลังจากที่พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่ายังมีประเด็นที่ต้องสอบสวนเพิ่มเติม ก็จะส่งมาให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนแล้วส่งกลับไปพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อไป เพื่อเข้าสู่การพิจารณาของศาลในชั้นศาล ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการพิจารณาชี้ขาดคดีหรือตัดสินคดีตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม โดยต้องเป็นไปตามหลักการในการพิจารณาและการสืบพยานคดีอาญาในศาล คือต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

เนื่องจากการที่จะสามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้นั้น จำต้องมีพยานบุคคลที่เป็นประจักษ์พยานที่รู้เห็นการกระทำผิดของจำเลย หรือพยานที่ใกล้ชิดกับการกระทำผิดของจำเลยมาเบิกความยืนยันถึงการกระทำผิดของจำเลย เพื่อที่ศาลจะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยถึงความผิดของจำเลย ซึ่ง พยานมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 บัญญัติว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน สำหรับการสืบพยานคดีอาญาในประเทศไทยใช้ระบบกล่าวหา เนื่องจากศาลไทยได้รับวัฒนธรรมจากทางตะวันตกมีการจัดระบบศาลเป็นแบบเดียวกับประเทศอังกฤษ ซึ่งในการสืบพยานบุคคล กฎหมายไทยไม่ได้จำกัดอายุขั้นต่ำของพยานบุคคลไว้ แต่ผู้ที่จะเป็นพยานบุคคลจะต้องสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ แม้แต่ผู้หูหนวก เป็นใบ้ ก็สามารถเป็นพยานได้ และจะต้องเป็นประจักษ์พยานได้รู้เห็นเรื่องนั้นมาโดยตรง ดังนั้น กฎเกณฑ์ในการดำเนินคดี เช่น การสืบพยาน การดำเนิน การต่าง ๆ ในศาลจึงยืดหยุ่นกว่าระบบกล่าวหา ซึ่งเป็นระบบที่คู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องปกป้องรักษาประโยชน์ในการฟ้องและต่อสู้คดีด้วยตนเอง

แม้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมไทย จะใช้ระบบกล่าวหาเป็นหลักในการค้นหาความจริง โดยจำเลยได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ โจทก์มีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย และพยานหลักฐานของโจทก์ ต้องทำให้ศาลยุติธรรมเชื่อโดยปราศจากความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิด มิฉะนั้นศาลยุติธรรมก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับการสอบปากคำพยานและสืบพยานในคดีอาญานี้ก็ยังคงมีปัญหาคือต้องศึกษาดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่งเกี่ยวกับปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลในการสืบพยานในชั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 236

หลักการพิจารณาและการสืบพยานคดีอาญาในศาลมีหลักสำคัญอยู่ว่า ต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย โดยระบบการสืบพยานในศาลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระบบที่สำคัญ คือระบบกล่าวหาและระบบ

ไต่สวน สำหรับการสืบพยานคดีอาญาในประเทศไทยที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาเป็นระบบกล่าวหา ซึ่งระบบการค้นหาความจริงนั้น ประเทศไทยใช้ระบบเดียวกันกับบทบาทของศาลในระบบประมวลกฎหมาย คือศาลมีบทบาทหลักในการค้นหาความจริง ซึ่งตรงกับหลักที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริง ทั้งที่เป็นการใช้ดุลพินิจตามคำร้องขอของคู่ความ ที่ขอให้มีการสืบพยานเพิ่มเติม หรือการริเริ่มดุลพินิจของศาลเอง ซึ่งการพิจารณาคดีอาญานั้นได้แยกการสอบสวนและฟ้องร้องออกจากการพิจารณาพิพากษา อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาของศาลจึงถือเป็นอำนาจสูงสุด โดยศาลจะใช้ดุลพินิจประกอบกับหลักกฎหมายและพยานหลักฐานในสำนวนเป็นหลักในการทำคำพิพากษา ซึ่งในทางกฎหมายแล้วดุลพินิจก็คืออำนาจหรือสิทธิพิเศษของศาลที่จะพิจารณาตามหลักความยุติธรรม ซึ่งสิทธิพิเศษหรืออำนาจนี้พิจารณาไปตามภาวะแวดล้อมแห่งพฤติการณ์และรวมถึงการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจตามหลักการใช้ดุลพินิจที่ระบุว่าผู้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจจะต้องใช้ตามหลักชอบโดยกฎหมาย คือ ใช้อำนาจตัดสินใจอย่างอิสระที่จะเลือกกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเหตุผลอันสมควรภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย เป็นกลาง โปร่งใส ไม่บิดเบือนวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ใช่ใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ขณะเดียวกันจะต้องสงวนรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวมด้วย เนื่องจากศาลเป็นองค์กรสาธารณะที่มีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษารอคิดให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ขึ้นกับฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร เพราะกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายซึ่งกระทบถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลโดยตรง ศาลจำต้องใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสมและต้องคำนึงถึงความยุติธรรมเฉพาะกรณีหรือเฉพาะรายบุคคล

นอกจากนี้การใช้ดุลพินิจจะต้องไม่ฝ่าฝืนระเบียบภายในของฝ่ายปกครองที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติ เมื่อพิจารณาการสืบพยานคู่แล้วในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 236 บัญญัติว่า “ในระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่จะเป็นพยานซึ่งมิใช่จำเลยออกไปอยู่นอกห้องพิจารณาจนกว่าจะเข้ามาเบิกความ อนึ่งเมื่อพยานเบิกความแล้วจะให้อยู่ในห้องพิจารณาก็ได้” จะเห็นได้ว่ามาตรานี้ได้ให้อำนาจแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจ ซึ่งเป็นการพิจารณาคดีอาญาเรื่องการเบิกความพยานคู่ โดยในการพิจารณาคดี การสืบพยานคู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน แต่กฎหมายได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ไว้ในมาตรา 114 ว่า “ห้ามมิให้พยานเบิกความต่อหน้าพยานอื่นที่จะเบิกความภายหลังและศาลมีอำนาจสั่งให้พยานอื่นที่อยู่ในห้องพิจารณาให้ออกจากห้องพิจารณาได้” หลักการนี้ห้ามมิให้พยานที่จะเบิกความภายหลังอยู่ฟังคำเบิกความของพยานคนก่อนเพราะอาจเกิดข้อได้เปรียบเสียเปรียบและอาจทำให้พยานที่ได้ฟังคำเบิกความของพยานคนก่อนสามารถบิดเบือนคำเบิกความของตนให้เป็นไปตามรูปคดีที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 114 ไม่ได้เจาะจงใช้บังคับกับพยานประเภทใดแต่ในทางปฏิบัติสามารถนำไปใช้อย่างจริงจังเฉพาะกรณีของพยานคู่ของคู่ความฝ่ายเดียวกันเท่านั้น แต่เมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าศาลจะต้องปฏิบัติตามมาตรา

คงเป็นหลักการใช้ดุลพินิจไว้เท่านั้น ซึ่งในทางปฏิบัติจะเห็นได้ว่ายังคงมีพยานคู่ของความเดียวกันยังคงนั่งอยู่ในห้องพิจารณาอยู่อาจจะเป็นเพราะศาลหลงลืม หรือศาลใช้ดุลพินิจให้นั่งในห้องพิจารณาได้ แต่เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นทำให้การพิจารณาคดีดังกล่าวไม่เสียไป เพราะเหตุกฎหมายไม่ได้ห้ามไว้ ยังคงมีแต่ฝ่ายคู่ความอีกฝ่ายที่เสียเปรียบในการดำเนินคดีดังกล่าว ด้วยเหตุเพราะการพิจารณาพิพากษาจำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้พยานหลักฐานในการพิจารณาเป็นหลักฐานสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริง

หากกฎหมายให้อำนาจดุลพินิจตามมาตรา 236 ต่อไป คู่ความอีกฝ่ายจะไม่ได้ได้รับความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณา แม้ว่าดุลพินิจจะเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความยุติธรรมให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกรณีที่ถือว่าทำให้กฎหมายทรงความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ก็ตาม แต่หากพิจารณาในแง่กลับกันแล้วจะเห็นได้ว่า สิ่งที่ทำให้กฎหมายไม่เป็นธรรมส่วนใหญ่มาจากการใช้ดุลพินิจอีกเช่นกัน

ประเด็นปัญหาที่สองปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนในการสอบปากคำพยานในชั้นพนักงานสอบสวน ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน เป็นกระบวนการเบื้องต้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สำคัญก่อนจะขึ้นไปสู่การพิจารณาของศาล เพราะเป็นขั้นตอนแรกในการกลั่นกรองผู้ที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องทำหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ผิดหรือบริสุทธิ์ โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามมาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามคา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” และหลังจากที่พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่ายังมีประเด็นที่ต้องสอบสวนเพิ่มเติม ก็จะส่งให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนแล้วส่งกลับไปยังพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อไป

แต่ในปัจจุบันการสอบปากคำพยานในชั้นพนักงานสอบสวนเองยังไม่ได้มีการกำหนดขั้นตอนเอาไว้อย่างเป็นทางการในการเรียกสอบปากคำพยาน ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะทำการเรียกสอบปากคำพยานโดยยึดเอาความสะดวกและดุลพินิจของตนในการสอบสวน โดยนั่งสอบต่อหน้ากันกับพยานคนอื่น เหตุทั้งนี้คงเป็นเพราะไม่มีกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดอย่างชัดเจนในการสอบปากคำ คงมีแต่กฎหมายที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งถึงสิทธิของพยานในการให้ปากคำเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่าการสอบสวนในการสอบปากคำของพนักงานสอบสวนเป็นหัวใจสำคัญเบื้องต้นอันดับแรกในการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายซึ่งพนักงานสอบสวนได้กระทำไป เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2(11) และ

เป็นหัวใจหลักสำคัญในการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของอัยการ ดังนั้นหากมีการสอบสวนถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว ก็ถือว่าถูกต้องใช้ได้

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการรักษาความยุติธรรมเบื้องต้นให้แก่ทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องหา กระบวนการสอบสวนจึงต้องเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีผลต่อคดีทุกขั้นตอนจนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยาน เพื่อการค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหามีการกระทำความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ การกำหนดขั้นตอนในการสอบปากคำพยานให้มีความเป็นมาตรฐานจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการพิจารณาในชั้นศาลที่มีขั้นตอนในการสืบพยานกำหนดไว้

ประเด็นปัญหาที่สามปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการในการสอบสวนพยานในชั้นสอบสวนและการสืบพยานในชั้นศาล

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงใช้ระบบการบันทึกสำนวนในการสอบสวนพยานทั้งในชั้นสอบสวนและการสืบพยานในชั้นศาล โดยศาลยังคงใช้เฉพาะการจดบันทึกคำเบิกความด้วยลายมือ แม้ว่าได้พัฒนาเป็นการบันทึกเทปแล้วแต่ยังเป็นคำบันทึก โดยการพิมพ์ถ้อยคำจากการที่ศาลสรุปความจากคำเบิกความของพยานเท่านั้น และเมื่อคดีขึ้นสู่ศาลสูงสุดการพิจารณาก็ต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่เป็นคำเบิกความของพยานบุคคลที่ศาลชั้นต้นได้สรุปความไว้แล้ว ซึ่งทำให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไม่เห็นภาพบรรยากาศในการสืบพยาน ไม่เห็นอาการปฏิกิริยาของพยานและข้อเท็จจริงตามคำเบิกความของพยาน จึงเกิดแนวคิดให้ศาลสูงพิจารณาคดีแบบได้รับฟังข้อเท็จจริงจากการสืบพยานด้วย เพราะเคยเกิดกรณีความสงสัยในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลชั้นต้น หรือกรณีมีปัญหาเรื่องโต้แย้งคำเบิกความที่ศาลสรุปความ หรือมีการกระทำอันเป็นปัญหาโต้แย้งในห้องพิจารณาคดีจนถึงขั้นละเมิดอำนาจศาลในระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งหากมีการบันทึกภาพและเสียงในการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นจะไม่เกิดปัญหาดังกล่าว

ทั้งนี้ ในประเทศสิงคโปร์ ได้ใช้ระบบการบันทึกภาพและเสียงมาในการสืบพยานทุกประเภทคดี รวมถึงการระงับข้อพิพาท คู่ความสามารถเข้าถึงภาพและเสียงที่มีการบันทึกครั้งล่าสุดเมื่อนาคดีขึ้นสู่ศาล แม้ว่าประเทศไทยเองได้เริ่มนำระบบนี้มาใช้บ้างแล้ว เพื่อแก้ปัญหาคriminal ในด้านระบบการบันทึกคำพยาน เพิ่มประสิทธิภาพในการสืบพยาน และอำนวยความสะดวกแก่บุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมและแก่ประชาชน แต่ปัจจุบันยังไม่ได้มีการนำระบบการบันทึกภาพและเสียงมาบังคับใช้กับทุกประเภทคดี มีการใช้เพียงแค่บางคดี เช่น คดีเด็กและเยาวชนเท่านั้น อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลาย ๆ ประการ อีกทั้งยังไม่ได้มีการนำเอาระบบนี้มาใช้ในการสอบสวนพยานในชั้นสอบสวน และยังไม่ได้มีการกำหนดประเภทของคดีที่จะนำไปใช้ รวมทั้งยังมีปัญหาความไม่เพียงพอของอุปกรณ์ นอกจากนี้กฎหมายและระเบียบในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้คู่ความและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้งานจากระบบที่มีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้นการนำเอาระบบการบันทึกภาพและเสียงมาใช้ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล โดยวางมาตรการให้เป็นแบบแผนเดียวกันในทุกคดีความ เพื่อสร้างความเป็นธรรม และเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบพยานการพิจารณาคดี เช่นเดียวกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสิงคโปร์ อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสอบปากคำพยานและการสืบพยานในคดีอาญา ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวควรได้รับการแก้ไขและปรับปรุง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการซึ่งเป็นมาตรฐานที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

#### 1. การใช้ดุลพินิจของศาลในการสืบพยานในชั้นศาลประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 236

เดิม มาตรา 236 บัญญัติว่า “ในระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่จะเป็นพยานซึ่งมิใช่จำเลยออกไปอยู่นอกห้องพิจารณาจนกว่าจะเข้ามาเบิกความ อนึ่งเมื่อพยานเบิกความแล้วจะให้รออยู่ในห้องพิจารณาก็ได้”

ควรแก้ไขเป็น

มาตรา 236 บัญญัติว่า “ในระหว่างพิจารณาศาลจะต้องสั่งให้ผู้ที่จะเป็นพยานซึ่งมิใช่จำเลยในคู่ความฝ่ายเดียวกันออกไปอยู่นอกห้องพิจารณาจนกว่าจะเข้ามาเบิกความ อนึ่งเมื่อพยานเบิกความแล้วจะให้รออยู่ในห้องพิจารณาก็ได้”

เนื่องจากว่ามาตรานี้เป็นการพิจารณาคดีอาญาเรื่องการเบิกความพยานคู่ โดยในการพิจารณาคดีการสืบพยานคู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน อีกทั้งเป็นการให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ หากกฎหมายให้อำนาจดุลพินิจตามมาตรา 236 ต่อไป คู่ความอีกฝ่ายจะไม่ได้ได้รับความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณา

#### 2. ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนในการสอบปากคำพยานในชั้นพนักงานสอบสวน

เดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

แก้ไขเพิ่มเติม 131 วรรค 2 เป็น “ในคดีที่มีพยานบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป พนักงานสอบสวนต้องจัดให้พยานบุคคลนั้นมาให้การต่อเนื่องกันจนกว่าให้การเสร็จครบทุกคน เว้นแต่จะดำเนินการไม่ได้เนื่องจากมีเหตุจำเป็น ในการถามคำให้การพยาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้พยานที่จะให้การทีหลัง

ออกไปอยู่นอกห้องสอบสวนระหว่างการสอบสวนจนกว่าจะเข้ามาให้การ เมื่อพยานให้การแล้วให้รออยู่ในห้องสอบสวนจนกว่าจะสอบสวนพยานคนอื่นเสร็จ”

เพราะเมื่อมีหลักกฎหมายดังกล่าวแล้วจะทำให้การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนได้พยานหลักฐานที่เป็นคำให้การพยานบุคคลโดยเฉพาะพยานคู่ที่ตรงต่อความจริงมากยิ่งขึ้น ทำให้การทำความเห็นของพยานสอบสวน การสังคดีของพนักงานอัยการและการพิจารณาของศาลถูกต้องตรงต่อความจริง เกิดความยุติธรรมมากที่สุด และการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนที่อาจไม่ได้ความจริงส่วนหนึ่งจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพของการสอบสวน โดยวางมาตรฐานการสอบสวนคดีอาญา และฝึกฝนอบรมตำรวจผู้ทำหน้าที่สอบสวนให้สามารถสอบปากคำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีเครื่องมือในการรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างครบถ้วนก่อนสอบปากคำ จึงจะได้ข้อมูลที่น่าเสนอพนักงานอัยการและนำสู่การพิจารณาได้อย่างถูกต้อง อันเป็นการป้องกันการที่ศาลลงโทษผิดตัว หรือถูกศาลพิพากษายกฟ้องเพราะไม่มีหลักฐานต่อไป อันนำไปสู่ความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเกิดโศกนาฏกรรมตามมาอย่างที่ปรากฏในปัจจุบัน

3. ปัญหาการใช้มาตรการในการสอบปากคำพยานชั้นสอบสวนและการสืบพยานในชั้นศาล  
เดิมมาตรการในการใช้ระบบเทคโนโลยีในระบบการบันทึกภาพและเสียงก่อน ระหว่างและหลังของการสอบปากคำในชั้นสอบสวนยังไม่มีกฎหมายใดบังคับไว้

สมควรเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130/1 ว่า “ให้นำระบบเทคโนโลยีในระบบการบันทึกภาพและเสียงก่อน ระหว่างและหลังของการสอบปากคำมาใช้ในชั้นสอบสวน”

และเดิมชั้นสืบพยานในศาลไม่มีกฎหมายระบุว่าต้องใช้ระบบเทคโนโลยีในระบบการบันทึกภาพและเสียงก่อน ระหว่างและหลังการสืบพยาน คงมีแต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตรี วรรค 2 อันเกี่ยวกับการสืบพยานในคดีเด็กและเยาวชน

สมควรเพิ่มเติม มาตรา 236 วรรค 2 ว่า “ให้นำระบบเทคโนโลยีในระบบการบันทึกภาพและเสียงก่อน ระหว่างและหลังของการสืบพยานมาใช้ในชั้นศาล”

### เอกสารอ้างอิง

กมลชัย รัตนสกววงศ์. หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.

คณิต ฌ นกร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2549.

รัชชิตา รัตนวิเชียร และวราภรณ์ วนาพิทักษ์. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบทอดบุคคลคดีอาญา ใน  
ลักษณะการประชุมทางจอภาพ.” วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร  
ศาสตร์. 2561.

กิตติพงศ์ เชิดชูจิตไ. “ระบบบันทึกคำพยานในคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2554.

วรรณภัส ตั้งสมชัยศิลป์. “การสอบสวนคดีพิเศษ: กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องที่เป็นกระบวนการ  
เดียวกัน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ปริดิ พนมยงค์. มหาวิทยาลัยธุรกิจ  
บัณฑิต พ.ศ. 2559.

สยามรัฐออนไลน์, **ดุลพินิจ** [Online], Available URL: <https://siamrath.co.th/n/24161,2563> (มิ.ย., 27).

